

Kaj so ošpice?

Ošpice so zelo nalezljiva virusna bolezen, ki jo povzroča virus ošpic in lahko poteka v hudi, življenje ogrožujoči obliki, tako pri otrocih kot pri odraslih. Zdravila za ošpice ni. Čeprav je cepljenje močno zmanjšalo njihovo pojavnost, se izbruhi bolezni še vedno dogajajo, tudi v Evropi in Sloveniji. Njihovo pojavnost lahko spremljamo na spletnih straneh NIJZ, ECDC, CDC in drugih organizacij.

Virus ošpic je izjemno nalezljiv, saj ob stiku z okuženo osebo zboli večina necepljenih oz. nepopolnoma cepljenih oseb. Prenaša se po zraku z govorjenjem, kašljanjem ali kihanjem, ostane tudi na površinah in v zraku, ko okužena oseba zapusti prostor. Oseba je kužna že 4 dni pred pojavom izpuščaja in do 4 dni po pojavu izpuščaja.

Kako preprečimo ošpice?

Ker bolezni ne moremo zdraviti, je najučinkovitejši ukrep preprečevanja ošpic **cepljenje**, s katerim pričnemo okoli enega leta, pred vstopom v vrtec. Za polno zaščito sta potrebna dva odmerka.

Osebe, ki ne smejo biti cepljene (imunsko oslabei, nosečnice, dojenčki, mlajši od 6 mesecev) morajo ob stiku z obolelim dobiti čim prej pasivno zaščito – **imunoglobuline**. Za dojenčke, stare med 6 in 12 mesecev, je takoj po stiku z ošpicami treba kontaktirati zdravnika za nadaljnje ukrepanje (takojšnje cepljenje ali zaščita s protitelesi). Pred letovanjem z dojenčkom ali necepljenim otrokom je treba preveriti, ali morda na izbranem kraju ni izbruha ošpic.

Kako prepoznamo ošpice?

Bolezen se začne s **prehladnimi znaki** (kašelj, izcedek iz nosu), **vročino** in **vnetjem oči** z občutljivostjo na svetlobo. Na ustni sluznici nasproti kočnikov opazimo majhne bele lise. Po nekaj dneh se pojavi značilen rožnat **izpuščaj**, ki se začne za ušesi in na obrazu ter se nato širi navzdol po telesu. Ob tem vročina vztraja, otrok je lahko zelo utrujen in “zdelan”.

Kateri so možni zapleti?

Zapleti ošpic so pogosti. Lahko jih povzroča virus sam (driska, dehidracija, pljučnica), lahko pa dodatne bakterijske okužbe (npr. vnetje srednjega ušesa, pljučnica), saj je več tednov po okužbi imunski sistem otroka zelo oslavljen. Pljučnica je najpogostejši vzrok umrljivosti ob ošpicah. Zelo hud zaplet je vnetje možganov (encefalitis), ki se lahko pojavi še več let po prebolelih ošpicah in ga ne moremo zdraviti, vedno sledi smrten izid.

Ošpice najtežje potekajo pri necepljenih dojenčkih in osebah z oslabljenim delovanjem imunskega sistema. Nevarne so tudi v nosečnosti zaradi tveganja okvare ploda.

Kako ošpice zdravimo?

Otroku lahko pomagamo le s podpornimi ukrepi: zniževanje vročine, skrb za ustrezen vnos tekočin in počitek. Zdravnik predpiše vitamin A. Dodatne bakterijske okužbe zdravimo z antibiotiki. Bolnike s težjim potekom okužbe zdravimo v bolnišnici.

Gradivo je informativne narave in kot tako namenjeno izključno splošnemu informiranju. Gradivo ne more nadomestiti pregleda pri zdravniku. Opisane informacije so splošne narave in morda niso primerne za vsak posamezen primer. V primeru nejasnosti ali vprašanj se posvetujte s svojim zdravnikom, v primeru nujnih stanj vedno pokličite 112. Gradivo temelji na smernicah, veljavnih v maju 2026. Pregledali so ga pediatri in zdravniki, ki obravnavajo otroke in mladostnike. Avtorji gradiva ne zagotavljajo, da so informacije vedno popolne, popolnoma posodobljene ali primerne za vsak klinični primer. Prav tako ne prevzemajo odgovornosti za kakršnekoli posledice, ki bi lahko nastale zaradi uporabe navedenih informacij. Uporaba gradiva je na lastno odgovornost.

Kdaj k zdravniku?

Pri že potrjenih ošpicah:

- če otrok oteženo ali hitro diha,
- če vročina traja več kot 3 dni ali je zelo visoka,
- če je otrok oslabel, zelo zaspan,
- če otrok ne pije dovolj tekočin,
- če kašelj traja več kot 2 tedna,
- če se pojavijo hujše bolečine.

Ob sumu na ošpice:

Zelo pomembno je najprej telefonsko kontaktirati zdravnika!

- Če je bil necepljen otrok ali dojenček v stiku s ošpicami, je treba čim prej po stiku kontaktirati zdravnika, da poda nadaljnja navodila glede ustrezne zaščite in ukrepov.
- Enako se ukrepa ob sumu, da ima otrok ošpice.

Gradivo je informativne narave in kot tako namenjeno izključno splošnemu informiranju. Gradivo ne more nadomestiti pregleda pri zdravniku. Opisane informacije so splošne narave in morda niso primerne za vsak posamezen primer. V primeru nejasnosti ali vprašanj se posvetujte s svojim zdravnikom, v primeru nujnih stanj vedno pokličite 112. Gradivo temelji na smernicah, veljavnih v maju 2026. Pregledali so ga pediatri in zdravniki, ki obravnavajo otroke in mladostnike. Avtorji gradiva ne zagotavljajo, da so informacije vedno popolne, popolnoma posodobljene ali primerne za vsak klinični primer. Prav tako ne prevzemajo odgovornosti za kakršnekoli posledice, ki bi lahko nastale zaradi uporabe navedenih informacij. Uporaba gradiva je na lastno odgovornost.